

Lars Thulin

VALENTINOS

– i skuggan av pandemin våren 2020

ISBN: 978-91-986912-0-7

**© Lars Thulin
Stockholm 2022**

Foto omslagets framsida: Lars Thulin, Ki Connor, vperemen.com. Baksida: Göran Zebühr

Tryckt hos Exakta, Malmö

Utgiven av Ultima Esperanza Books, Stockholm, 2022
www.ultimaesperanzabooks.se

Innehåll

Förord	7
Välkommen till Vårberg	9
1. Valentinos – Vårbergs vardagsrum	11
2. Han kom till Lorry och dansade som en gud	22
3. Ensam – ännu en gång	33
4. Du passar i Stockholm – kan engelska och har bra kropp	45
5. Jag blev befriad – men kom tillbaka till skiten	57
6. Klarar mig utan skola – sluta tjata	70
7. Vi har sålt, du behöver inte komma ned	82
8. American Pie pajade allt	94
9. Spökstationer är bra ställen att dö på	104
10. Vargtimmen är alltid värst	117
11. Bara några år till – sedan åker jag hem	127
12. Flykten från Aleppo	139
13. Sverige – himmel och helvete	149
14. När Julia Ann förlorade mot Melinda	161
15. Alla snackade men få gjorde något	173
16. Skönt, ingen har fått det där covid-19!	185
17. Gör-det-själv är sällan helt fel	193
18. Tjejen som gick rakt genom rutan	206
19. Måste kolla autofokusen	221
20. Det här är dynamit, sade polisen	236
21. Du har väl inte svårt att andas?	250
22. Jag är så redo jag kan bli	263
23. Vi bevittnar ett mord – i HD-teknik	277
Efterord	284

Förord

Detta är både en fiktiv roman och en dokumentär roman. Fiktiv för att de namngivna personerna inte existerar. Jag har skapat dem i min hjärna. Dokumentär för att miljöerna i mesta möjliga mån är verkliga. Gator, hus och stadsdelar finns och i många fall har jag besökt dem i verkligheten eller på nätet för att kontrollera fakta.

Det som anges som fakta är dokumentära i den meningen att de till största delen hämtats från seriösa och traditionella medier: SVT, nyhetsbyrån TT samt ledande dagstidningar. Berättelser om coronavirusets härjningar på äldreboenden bygger på faktiska fall beskrivna i medier. Datum och platser har dock ändrat av dramaturgiska skäl. Förlopp i covid-19 beskrivs genom erfarenheter från goda vänner som tillfrisknat.

Romanen skildrar sex personer med olika och dramatiska bakgrunder. De förenas av att de påverkats av pandemin och har nära till Valentinos i Vårberg. Krogens historia, ägare och ekonomi är helt fiktiv och har inget att göra med dess förebild i verkligheten. Personernas livsöden är semi-dokumentära. Mycket bygger på historier jag hört. Sedan har jag med konstnärlig frihet blandat, byggt ut och dragit ifrån. Samt ibland ljugit hejdlöst för att dramatisera.

Lars Thulin

Välkommen till Vårberg och Valentinos

Vårberg är en stadsdel i Stockholms kommun. Den ligger så långt sydväst man kan komma i huvudstaden. I väst och syd gränsar området till Huddinge. Stadsdelen ligger nära E4. Närliggande stationer på tunnelbanas röda linje är Skärholmen och Vårby gård. Området sträcker sig längs Mälarens södra strand. Läget vid denna vattenled gör att folk bott i Vårberg i tusentals år.

Officiell statistik från Stockholm Stad för 2020 berättar följande:

Antalet invånare är knappt 10 000. Om tio år ska befolkningen ha ökat med 50 procent. Medelinkomst för de över 20 år är 263 000 kronor. I Stockholm som helhet 399 000. 70 procent har utländsk härkomst, dubbelt så hög andel som i hela huvudstaden. Nästan 40 procent av invandrarna har ursprung i Asien, ungefär samma andel som i staden totalt.

Arbetslösheten är nära nog dubbel jämfört med hela Stockholm, nio procent mot fem. 36 procent har eftergymnasial utbildning, i kommunen är andelen den dubbla. En högre andel än i hela Stockholm arbetar inom byggverksamhet, transport och vård. 30 procent av Vårbergsborna äger sin bostad. I hela Stockholm är andelen den dubbla. Bland hyresrätterna i Vårberg dominerar privata värdar, 85 procent. Knappt 15 procent bor i småhus, i hela staden ungefär tio.

Sex av tio Vårbergsbor röstade 2018. I hela kommunen gick drygt åtta av tio till valurnorna. Socialdemokraterna fick närmare 40 procent av rösterna i Vårberg, nästan dubbelt så mycket som i övriga Stockholm. Större än snittet är även Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Moderaterna samlade 12 procent mot 22 i huvudstaden.

Antalet sjukdagar, andelen sjukskrivna och de med ekonomiskt bistånd är marginellt högre än i hela kommunen.

Polisen har utsett Vårberg till utsatt område. Det innebär att det har låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället, vilket leder till otrygghet. Utsatt område är lägsta klassificeringen och rör sex områden i Stockholm, totalt i Sverige finns 28. Sedan finns riskområden och på toppen särskilt utsatta områden.

Vårbergs centrum lider av närheten till Skärholmen och Kungens Kurva. Där finns de stora butikerna som drivs av kedjor. Sammantaget är Skärholmen och Kungens Kurva, som ligger mitt emot varandra på varsin sida E4, Stockholms största handelsområde. I Vårberg finns en Ica-butik. Dessutom flera mindre matbutiker och bland annat frisörer, klädbutiker och möbelaffär.

Restaurangen, som står modell för Valentinos, är det största matstället i centrum. Den har fullständiga rättigheter och ett 70-tal sittplatser. Öppet till sen kväll, på helger efter midnatt. Här finns spelautomater, bord för Black Jack, dansgolv, DJ-bås, karaoke-utrustning samt flera stora teveskärmar. Varm mat serveras, men det görs ingen reklam för den. En stor fatöl, Gränges 5.0, kostade 2021 45 kronor under dagtid.

Personer väsentliga för berättelsen, i bokstavsordning:

Alima, 18, Vårberg, född i Syrien, elev på Södra Latin på Södermalm

Fabian, 34, Vårberg, född i Sverige, städar tunnelbanetåg, sjukskriven på halvtid

Istvan, 47, Skärholmen, född i Bosnien, gangster (födelsenamn i Bosnien okänt)

Jaroslav, 39, Grödinge, född i Sverige, krögare

Jessica, 33, Vårberg, född i Sverige, undersköterska på äldreboende i Solna

Karin, 64, Skärholmen, född i Sverige, barnsköterska på förskola i Mälarhöjden

Kristos, 35, Sätra, född i Albanien, bartender på Valentinos

Melinda, 30, Vårberg, född i Nigeria, servitris, sexarbetare

Mustafa, 49, Vårberg, född i Syrien, ekonom på Alfa-Laval i Tumba

1. Valentinos – Värbergsbornas vardagsrum

2012 öppnade kompanjonerna Jaroslav och Valentino en restaurang i Värberg. Den senare lånade ut sitt förnamn till krogen, det lät mer exotiskt med löften om sol och värme än ett namn som påminde om den sorts ishockeyspelare som alltför ofta såg till att Tre Kronor fick stryk.

De hade tidigare drivit ett matställe i Tumba. Verksamheten gick bra och de ville utveckla krogen från ett traditionellt pasta- och pizzahak som stängde klockan 21, till något roligare – med bar och diskotek. Fest och musik helt enkelt. Konkurrenten skulle inte bli hård. De Tumbabor som ville roa sig på det sättet fick nu åka till andra ställen i huvudstaden.

Botkyrka kommun sade nej. Det skulle bli för stökigt för det fanns bostäder i huset och man bedömde att lokalerna var för små. Och så började man klaga på saker i köket, att lutningen på golvet var fel så att det blev för dålig avrinning till golvbrunnarna och att hela fläktsystemet var uttjänt. Något var dessutom farligt med beredningsrummet för kött, en kritik som de båda kompanjonerna inte riktigt fattade. En petig genomgång av räkenskaperna och årsredovisningar gjordes också, men där fanns bara en oväsentlig detalj att anmärka på. En felaktig adress till en av medlemmarna i styrelsen.

Jaroslavs pappa Vladislav hade som mycket ung flytt till Sverige från Tjeckoslovakien efter Sovjets invasion av hemlandet 1968. Hans familj hade en del pengar. Vladislav funderade på affärsmöjligheter i ett land med en regim där drömmar av privat karaktär gick att förverkliga. Han fann att den svenska ölkulturen var trist och dålig. Därför drog han igång en av första pubarna i Stockholm med inriktning på tjeckisk fatöl. Till en början var lönsamheten lindrigt uttryckt svag. Med import av öl på fat och flaska var det svårt att prismässigt matcha volymölen från de stora svenska bryggerierna, de som dessutom gav

frikostiga lån till krogar som var deras sortiment troget. Och Sveriges ölälskare var uppvuxna med att det bara var att stöna ”stor stark” när det var dags att beställa maltdrycker.

Ungefär när pappan insåg att bankernas tålmod var på upphällningen hände något. Den lilla ölkroger på Södermalm blev omskriven och hyllad i några viktiga tidningar, djungeltelegrafen trummade på. Plötsligt var det kö utanför entrén på helgkvällar. Vladislav, de tjeckiska bryggerierna som tillåtit allt längre betaltider samt de svenska bankerna pustade ut. Kronofogden stängde ett nyligen upplagt ärende.

Om krogvärlden på 1970-talet hade varit som den var 2020 hade konceptet snabbt gjorts om till franchising och rullats ut över staden. Men den här krögaren trivdes bäst bakom kranarna i sin minutiöst vårdade fatölsanläggning, och med att få prata med gäster.

Han gillade det så mycket att han inte hade några planer på att överlåta krogen till sin son, trots att Vladislavs ålder och goda ekonomi hade gjort det naturligt. Så Jaroslav fick börja på egen hand, alltså i Tumba. Fadern var dock snabb med att ge sonen råd. Lite för snabb och för ofta, tyckte Jaroslav. Men i fallet med myndigheternas gnäll på restaurangen i Tumba, var de överens.

– Lägg ner, sade Vladislav. Lämna lokalen och börja om. Staten har sagt sitt. De vill inte ha dig där. Oavsett hur mycket du fixar kommer de att hitta något nytt.

Pappan kallade alla myndigheter för staten. Enklast så, för det var ju ändå samma skit allt ihop, eller hur? Krångel, obegripliga regler och höga avgifter.

Valentino ville gå på en annan linje, en som nästan alltid fungerade i hans eget hemland Peru. Allt handlade enligt honom om att offentligt anställda tjänstemän alltid hade den egna plånboken som främsta uppdragsgivare. Självklart skulle en ny inspektion med godkännande fixas för ett hyfsat pris. Jaroslav försökte resonera med sin kompanjon men inget bet. Så utan Jaroslavs vetskap åkte Valentino en morgon upp till miljöförvaltningen i Botkyrka med en sportbag innehållande 70 000 kronor i prydliga buntar – hela det kapital som den lilla rörelsen avsatt för oförutsedda utgifter.

Valentino hade tur. Miljökontorets ansvarige chef var äktsvensk men hade en fru med rötterna i Mellanöstern. Så han såg Valentinos besök mer som en kulturkrock än ett mutförsök som i högsta grad var åtalbart. Han ville inte bidra till att en ung man fälldes för ett brott som denne inte uppfattade som ett brott. Därför valdes vänlig tillrättavisning före polisärende. Han gav Valentino en kort föreläsning om hur svenska myndigheter arbetade, redogjorde för straffen för givande av muta samt stängde blytlåset på den svarta sportbagen och sköt den tillbaka över bordet.

– Valentino, min vän, sade han. Nu tänker jag bryta mot lagen och mina skyldigheter. Jag gör det genom att påstå att det här mötet aldrig ägt rum. Att du aldrig sagt det här till mig. Att någon sådan här väska aldrig stått på mitt bord. Men lova att du aldrig gör om detta i Sverige. Och fixa till er krog. God middag, du hittar väl ut själv.

Jaroslav och Valentino gick därför på Vladislavs linje och lämnade Tumba så fort hyreskontraktet tillät. I Värberg fanns de en tom restauranglokal. Det var en känd krögare från innerstaden som tjänat bra med pengar. Han var övertygad om att hans koncept skulle funka långt ut på den södra delen av den röda tunnelbanelinjen. Men så blev det inte: matsedel, priser, typ av gäster – det mesta slog fel. Killar med stora skägg och svarta skinnjackor anlände dessutom på motorcyklar en kväll på senhösten och ville gärna ge rörelsen sitt beskydd mot en rejäl månatlig avgift. Då fick krögaren från innerstaden nog. Skylten ”Stängt tills vidare” sattes upp på dörren. Centrumanläggningens hårt prövade ägare suckade och fruktade månader med uteblivna hyresintäkter. Bruna papper som täcker stora skyltfönster skrämmer både kunder och dem som funderar på en etablering.

Jaroslav och Valentino fick därför ett fördelaktigt hyresavtal under första året. Allt för att den nya verksamheten inte skulle bli en dag-slända. Och en fungerande krog skulle ge liv åt Värberg Centrum, tyckte fastighetsägarna.

Många av invånarna i förorten delade den åsikten. Låga priser, enkel meny med latinamerikansk prägel, snål bemanning men generösa öppettider på helgen med hyfsad karaokemaskin och discjockeys blev

receptet. Det föll publiken i smaken. Plötsligt var man inte längre tvungen att åka in mot centrum och betala väldigt mycket pengar för att ha kul. Det gick att ha det på hemmaplan tillsammans med vettiga människor.

Pappa Vladislav ville förstås att sonens nya ställe skulle servera riktig öl. Men Jaroslav vägrade, dels av oro för ekonomin – kunderna i Värberg var inte finsmakare utan priset var det viktigaste. Dessutom behövde han de fördelar som ett exklusivt avtal med en storbryggare gav. Och denna erbjöd ändå en tjeckisk öl, Krusovice, på fat. Det fick räcka.

En viktig insats gjorde pappan, men utan att Jaroslav bett om den. För killarna i skinnjackor som färdas på motorcyklar besökte tidigt Valentinos. De kom in och synade noga lokalerna, beställde in mat och ett par öl och bad sedan, innan notan var betald, att få tala med chefen. Jaroslav gick ut till dem. Ledaren för gänget höll då standardtalet.

– Trevligt ställe det här. Grattis grabben. Det ska nog gå bra för dig, pengar kommer att rulla in. Mycket i kontanter, eller hur? Fast du, det är en farlig bransch, det finns konkurrenter som vill dig illa. Det kan bli inbrott med mycket sönderslaget, det kan bli bråk med gäster så att folk inte vill gå hit. Har du otur kan det börja brinna i köket. Mycket som kan gå snett bland alla spisar och el. Inte sant?

Jaroslav svalde och teg. En av männen tände en cigarett, trots rökförbudet. Han blåste ut en stor rökring.

– Fast vi kan skydda dig och se till att inget händer, fortsatte ledaren. Vår prislapp är rimlig. Många tycker det är bättre att betala lite till oss än att råka riktigt illa ut. För försäkringsbolag trötnar snabbt på restauranger som har otur gång på gång. Hänger du med?

Jaroslav svarade ingenting. Vad skulle han säga?

– Vi kommer tillbaka om ett par veckor. Så du hinner fundera och ta ut kontanter. Jag tror vi säger så. Tack för kaket, det var väl hyfsat. Kanske lite mycket vitlök. Och lime.

Rökaren fimpade i en halvfull sejdle med Norrlands Guld. Cigaretten fräste till. Så reste sig de fyra männen och gick. Utan att betala.

Jaroslav ringde sin pappa. Vad i helvete skulle han ta sig till? Vladi-

slav bad att få återkomma. Han mindes en trevlig prick han träffat på Solvalla, han hette Istvan. De hade blivit vänner ute på travbanan och bytt en del stalltips med varandra. Några hade varit mycket lönsamma. Vladislav undrade om inte vännen kunde hjälpa till i den här knipan. Visst var han delvis i den här branschen? Något som handlade om säkerhet. Nu var det ett tag sedan de träffats, men han hade ett gammalt telefonnummer. Kunde det fungera?

Det gjorde det och från detta nummer fick Jaroslav ett samtal ett par dagar senare. Det var Istvan som presenterade sig som god vän till Vladislav, och han hade hört att dennes son fått problem. Kanske kunde han hjälpa till, speciellt som restaurangen låg alldeles nära hans egen bostad. Han hade besökt den flera gånger.

– Berätta vad som hänt, och vad du vet om dina otrevliga besökare.

Jaroslav gav alla detaljer, inklusive det mobilnummer han fått av skinnjackornas ledare.

– Utmärkt, jag kanske kan dra i några trådar. Ring inte mig, men behöver jag veta mer hör jag av mig.

Istvan hörde inte av sig. Det gjorde inte heller killarna på motorcyklarna, någonsin. Vladislav förklarade efteråt bara att Istvan var den typen av människa som kände folk som kände folk. Sådana vänner är bra att ha.

Jaroslav var övertygad om att Istvan skulle komma ner på krogen och presentera sig, kanske antyda att han ville bli bjuden på något som tack för hjälpen. Jaroslav hade inte sagt nej. Fast det hände aldrig. Han misstänkte två olika stamgäster för att vara Istvan. Han forskade aldrig vidare. Han ville inte veta mer än nödvändigt om hjälpen han fått.

När krogen fyllde sex år, 2018, blev Valentinos längtan till Anderna för stark. Påtagligt bidragande orsak var en senorita, Dolores, från Trujillo, Perus tredje stad. Kärlek uppstod på nätet. Jaroslav köpte ut Valentino till ett pris de nätt och jämnt var överens om. Direkt efter uppgörelsen flyttade peruanen hem.

Sedan tuffade Valentinos på utan större dramatik. Redovisad omsättning 2019 närmade sig tio miljoner, redovisad vinst en bra bit över branschens genomsnitt. Antalet fast anställda var fem, de löst knutna

medarbetarna betydligt fler. Faktiskt gick verksamheten så bra att Jaroslav blev lite uttråkad. Han började skissa på ett nytt projekt.

Så kom coronaviruset. Omsättningen sjönk med 50 procent ganska omgående, vinsten med ännu större procenttal. Hur lång utförlöpan skulle bli visste ingen. Nya planer fick läggas på is, nu gällde det att hålla i och hålla ut. Jaroslav gjorde själv åtskilliga pass på sin krog, dels för att kolla att det inte läckte pengar någonstans, dels för att minska personalkostnaden.

Han ville inte ge upp. För han älskade krogmiljön. Och han var ju uppvuxen i den. Pappa och mamma hade i princip jobbat jämt, otaliga middagar hade han ätit på en pall i restaurangens kök, kockar och servitriser blev till en början ibland ställföreträdande föräldrar och senare i livet goda vänner. En finsk kock lärde honom multiplikationstabellen hela vägen upp till tolvans tabell.

Vladislav hade gett flera råd till sin son. Ett av de viktigaste var detta:

– Jaroslav, en bra kvarterskrog ska vara ett vardagsrum för gästen. Dit man går för att man är på gott humör, dit man går för att få tröst när man är ledsen. Dit man går för att träffa vänner, men också där man sitter själv, men ändå inte är ensam. Fixar du den stämningen kommer du lyckas.

Jaroslav trodde att han lyckats hyfsat. Stamgästerna var många och därmed goda vänner med personalen. Krusovice stod bara för tio procent av omsättningen av öl. Priset var inte särskilt högt, men många gäster visste nog inte riktigt hur namnet skulle uttalas. Mariestad och Norrland var lättare att säga.

Jaroslav gillade timmarna direkt efter öppningen klockan två. Han skötte all bokföring själv. Pappan hade sagt att sonen borde använda en firma för att slippa ”alla jävla siffror” som staten tvunget skulle ha i tid och otid. Men Jaroslav gillade siffror och litade inte på vem som helst. Han gjorde gärna jobbet på egen hand. Och det var lättare nu än det varit för farsan som först slitit med papper, pärmar och knattande räknemaskiner. Jaroslav hade nästan allt i sin MacBook Air. Därför brukade han göra jobbet på fredagarna på ett bord i sin egen krog. Där han trivdes.

Som idag. Då allt byggdes upp, precis som när en scen förbereds för

kvällens föreställning. Han kunde dra in den speciella doften som var en blandning av rengöringsmedel och lite öl som surnade i heltäckningsmattan. Ljuset var dämpat. Därför hade Jaroslav med sig en liten bärbar, batteridrivna bordslampa. De som jobbade i baren och i köket visste precis vad som skulle göras och det gjordes med en sömngångaraktig säkerhet. Några stammisar ramlade in. I flera fall behövde de inte ens beställa, personalen visste så väl vad de ville ha. Stor Mariestad, ett glas vitt, en Jägermeister. Chauffören i bryggarbilen kom in och tog sig tid för en fika och snackade lite fotboll med bartendern, en kille från uthyraren av karaoke-anläggningen svor och suckade tyst när han inte fick en uppdatering att fungera.

Den här eftermiddagen jobbade Kristos och Maria i baren. De var hans bästa anställda. Kristos från Albanien hade halkat in på ett bananskal via en kompis och till en början på någon typ av anställning som sponsrades av staten. Men verkligen visat framfötterna och blivit vän med alla – gäster och personal. Han var typen som gjorde det mest rätt utan att fråga. En egenskap som man inte hittade så ofta var Jaroslavs analys.

När Kristos fanns på plats kände sig Jaroslav trygg. Då behövdes han själv inte på krogen utan kunde vara hemma i villan i Grödinge och koppla av med fru och barn. Men en helgkväll drack han aldrig en droppe innan Valentinos stängt och han fått det obligatoriska samtalet någon timme efter midnatt. Det som ofta bara bestod av två meningar.

– Allt har gått bra i kväll. Jag har låst och larmat på.

Först då skruvade Jaroslav korken av single malten och hällde upp ett par fullvuxna centimetrar i det raka glaset med den tjocka botten. Fram tills dess var han alltid beredd att nykter slänga sig i bilen. Att driva en krog handlade i slutänden alltid om att ha med människor att göra. Människor kunde hitta på vad som helst. Och gjorde det allt som oftast.

Maria hade rötterna i någon av de forna Sovjetrepublikerna, Jaroslav hade inte riktigt fattat vilken och Marias lust att berätta var begränsad. Hon var den enda av de anställda som varit med från början. Hon kom med som Valentinos flickvän redan på premiärdagen. Till en början var hon lite sur och inåtvänd, dålig på svenska och stökade mest runt

i köket och disken. Men hon blommade upp när Valentino valde en annan dam. Jaroslav var inte förvånad, kompanjonen var nog inte lätt att leva med. Nu var hon nästan outhärlig på krogen som bar den forne pojkvännens namn.

Just nu stod hon med fredagens skitjobb. Att pressa juice från lime som fanns i en jättelik skål. Kocken Jesus älskade lime och hade det i nästan alla recept. Men han var noga med råvarorna, att köpa pressad lime på flaska var otänkbart. Färsk var det enda som dög. Det blev många rejäla tag på en press som störande ofta måste rengöras.

Maria hade med sig femåriga son Mischa. Det var något krångel med dagmamman just på fredagarna. Hon hade varit lite orolig då hon frågade Jaroslav om killen fick komma med. Men hon lovade att han var snäll och tyst, bara han fick rita teckningar och spela på sin padda.

Hur skulle Jaroslav kunna säga nej? Det var ju så han själv vuxit upp. På krogen och därmed sedd och uppfostrad av alla och ingen. Att se Mischa med sin mamma var som att se sig själv. Dessutom var han ett charmtroll med svarta lockar och stora bruna ögon. Ett par av fredagens stammisar hade redan förlorat sina hjärtan till honom. Kvinnorna gav honom godis till Marias måttliga förtjusning. Männen visade lite trolleritrick. De försökte Mischa omedelbart upprepa för sin mamma vilket väckte munterhet.

Om några timmar skulle hon gå hem med sonen, göra middag åt honom och sin make, timmermannen. Sedan skulle hon vara tillbaka för kvällspasset.

Jaroslav noterade den tjocka killen med ögat som pekade åt fel håll kom in genom dörren. Han var stammis, ville alltid sitta vid samma bord och var duktig på att dricka öl. Men satt alltid ensam och svarade nätt och jämnt på tilltal. Jaroslav undrade vilket liv han levde utanför krogen. Var han lika ensam där? Men Valentinos var uppenbarligen viktigt för honom. Det var väl bra.

Kvällen verkade alltså bli som vanligt, så vanligt det nog kunde bli under detta år med den förbannade coronan. Nu fick man bara ta in hälften av det normala antalet gäster, allt för att kunna hålla avstånd. Och ingen fick handla i baren. Då behövdes en till i servisen, samti-

digt som omsättningen var lägre än vanligt, en ekvation som var trist för en krögare. Dansgolvet var stängt, att stå nära varandra, hålla om varandra var givetvis ingen bra idé.

Karaoken hade de dock kvar. Men de spritade mikrofonen mellan varje sångare.

Vid sextiden på kvällen var bokföringen klar. Jaroslav bad Jesus om sin paradrätt, friterad kyckling med ris, yoghurtsås och sallad dränkt i, just det, lime. När maten landade på bordet, rappt serverad av Maria, noterade de båda att Susanne kommit in i lokalen. På fredagar gick det i princip att ställa klockan efter henne. Och inget tydde på att hon denna fredag skulle avvika från sina rutiner.

Susanne var en liten kvinna på väg mot 60. Inte sjavig men någonstans hade hon både i klädsel och smink gett upp kampen mot åren, den strid så många kvinnor utkämpade så länge. För Susanne var det nu det praktiska som gällde då det rörde utseende och kläder.

Hon slog sig som vanligt ner mitt i lokalen, nickade åt Maria som nickade tillbaka. Och mindre än en minut senare stod glaset med rött vin på bordet. De nickade åt varandra igen och Maria vände tillbaka mot baren. Ännu hade inte ett ord växlats mellan dem. Normalt var att betalning alltid skulle göras direkt, dryck vid bordet åtföljdes därför av kontokortsmaskinen. Men Susanne var undantaget.

Hon drack, med blicken oseende i fjärran, snabbt upp vinet. Bredvid sig hade hon alltid en stor axelväska.

När glaset var tomt reste hon sig, men lämnade väskan på stolen. En ny nick mot personalen och hon gick ut genom dörren. Inom 20 minuter var hon tillbaka, luktade lätt av cigaretttrök och i händerna hade hon två välfyllda kassar från centrumets Ica-butik. Med visst bök och vissa stön baxade hon dem på plats invid väskan. Idag stack en lång purjolök upp ur en vit plastpåse. När hon till sist sjönk ner på stolen hade någon i personalen redan ställt ned det andra vinglasat på hennes bord. Om en knapp halvtimme skulle hon betala med sitt Visakort, lämna krogen och förmodligen ta sig an middagsmaten i någon lägenhet i närheten.

Jaroslav tänkte på pappans tjat om att kvarterskrogen skulle vara det andra vardagsrummet. Gubben hade inte helt fel.

När det gick som bäst, innan covid-19, hade Jaroslav två anställda för att sköta underhållningen. En som var DJ, eller VJ som det hette då musiken åtföljdes av bild, och en som hjälpte till med karaoken och plockade disk. Nu var de borta ur lönelistan. Musiken sköttes via låtlistor på en USB-sticka, det var hans hustru som valde ut dem. Någon från baren fick sköta karaoken.

Vid åttatiden brukade folket som bara kom i helgerna dyka upp. Inte så många som innan Anders Tegnell inledde sina dagliga föreläsningar som antydde domedagen. Gästerna var inte lika uppklädda och uppspelta som innan pandemin. Men de ville besöka helgens vardagsrum. Och törsten fanns kvar. Med glädje noterade Jaroslav att en hel del canas serverades. Alltså kannor med två liter fatöl á 170 kronor. Måhända behövde folk helt enkelt mer alkohol nu.

Vid åttatiden kom tre kvinnor. Först den snygga mörka tjejen som enligt Kristos utövade världens äldsta yrke. Jaroslav ville inte att krogen skulle blir förknippad med det. Men hon uppförde sig bra, antastade inte gäster och var inte klädd som en hora. Så det fanns inget han kunde göra. Fem minuter senare kom de två tjejerna som Valentinos personal döpt till Helan och Halvan.

Helan var mellanblond med mycket skandinaviska drag. Hennes kropp påminde om Helans, stor, rund och spolformad. Alltså inte mycket som varken buktade in eller ut någonstans. Hon var enkelt klädd, täckjacka över något som kunde vara en träningsoverall. Vita gymnastikskor på fötterna.

Halvan var raka motsatsen. Chokladfärgad hud, mycket smink, långt krulligt hår. Trafikmärket "Varning för farliga kurvor" hade kunnat sättas upp på hennes kropp.

Helan och Halvan brukade stanna i knappt två timmar och tömma en hela vitt. Sedan försvann de ned i tunnelbanan, kanske väntade en ny scen för detta omaka par. Ingen i personalen eller bland gästerna, man eller kvinna. hade då kunnat undvika att lägga märke till duon.

Jaroslav lutade sig tillbaka och följde paret med blicken då de tog ett bord mitt i lokalen, bästa plats på scenen. Halvan krånglade sig ut en midjekort skinnjacka. Under fanns en orange löst hängande tröja som liknande en T-shirt. Urringningen kunde betecknas som

generös. Det var svårt att förstå hur hon kunnat komma i de svarta skinnbyxorna, men hon hade lyckats i kväll också. På fötterna boots med klack, inte under åtta centimeter.

Efter en kvart började föreställningen, en han inte sett förut. Halvan reste sig upp hastigt, inte utan dramatik. Hon gjorde klart att ett örhänge var borta. Efter en snabb blick på det tomma bordet var hennes bedömning att smycket hamnat i dekolletaget. Helt oblygt körde hon ner sin hand i bysten och rörde runt så att det bokstavligt skvalpade. Få män som börjat titta kunde sluta. Så småningom konstaterade Halvan att smycket inte gick att gräva fram.

Då övergick hon till plan B. Hon rätade på ryggen, sträckte ut tröjan i magtrakten och skakade sedan på sig som en nybadad hund. Skvalpandet övergick till böljande. Inget smycke. Men åskådarna hade inte blivit färre, tvärtom. Plan C innebar att hon kröp ner på golvet så att hennes bakdel spände våldsamt under det plågsamt ansträngda materialet i det som såg ut som skinn. Nu vaknade några yngre män, tände lamporna i sina mobiltelefoner och gentlemannamässigt förenades de med Halvan på golvet.

Och, ser man på, smycket återfanns. Därmed var föreställningen över.

Jaroslav skakade misstroget och fascinerat på huvudet. Kristos kom fram med en ny Loka Citron och frågade om chefen behövde något mer? Dessert, kaffe?

Jaroslav skakade på huvudet.

– Såg du Halvan, frågade han.

– Vem kunde missa den showen? Chefen, om hon strippat rakt av hade du ju fått betala henne som artist. Men det här uppträdandet fick vi ju gratis. Eller?

Jaroslav skrattade och tömde sedan halva Lokaflaskan i ett par klunkar.

– Nej, jag har inte betalat. För det var faktiskt obetalbart.

Valentinos. Hans krog. Vårbergsbornas vardagsrum. Där det verkliga livet pågick medan många var upptagna av annat.

2. Han kom till Lorry och dansade som en gud

Det var riktigt aprilväder. Ena dagen vår, då vädret gav förhoppningar och pekade mot sol och sommar. Nästa dag den bistraste vinter med en kyla som bet genom märmg och ben.

Idag gällde det senare. Men det hjälptes inte. Karin och väninnan Birgitta var tvungna att gå ut. Suget efter nikotin krävde det. De lade varsin pappersservett över de halvt urdruckna glasen med vitt vin. Det var signalen till serveringspersonalen att gästen skulle komma tillbaka. De knäppte sina tackkappor upp i halsen och gick mot ytterdörren för en cigarett på gångvägen utanför Valentinos. Den bitande vinden slog emot dem. En kraftig by slet i pappret som omgav de fruktlådor som livsmedelsbutiken intill redan satt ut utanför sin dörr. Ägaren som kom från Syrien, trodde i alla fall på våren. Alltid något, tänkte Karin.

Så klickade kvinnornas engångständare till. Första blosset var alltid det bästa, smaken som fyllde gommen och halsen och den speciella nästan berusande känslan som för någon sekund drog genom hjärnan. Belöning, avbrott, avkoppling, tröst. Allt det som de måste få unna sig.

Det hade alltid varit Marlboro för Karin, även om de var lite dyrare än andra cigaretter. Det var dem hon haft med sig in i rökrutan på Lötskolan i Sundbyberg hösten 1972 då hon började tvååriga sociala linjen i gymnasiet.

Mamma Elisabeth var storrökare och kände därför inte till en början att dottern luktade rök. När hon väl gjorde det blev hennes förmaningstal om tobakens risker utan engagemang. Vem var hon att läxa upp en rökare? Snart stod mor och dotter och rökte gemensamt i det öppna köksfönstret eller under spisfläkten om vädret ute var för dåligt.

Hon tänkte på att hon om två år kunde fira 50 år som rökare. Inte en enda gång hade hon försökt sluta. Hon behövde kicken från nervgiftet för att klara vardagen, så enkelt var det. Visst var det far-

ligt, men det var det mycket som var. Ändå måste man få leva innan man dog. Livet hade inte alltid varit vänligt mot henne. Så någon verklighetsflykt var hon värd. Närmare bestämt drygt 20 sådana per dag. Dag ut och dag in.

Därför stod hon och Birgitta och rökte koncentrerat. Ju fortare de kunde fimpa, desto snabbare tillbaka in i värmen. Men rökarna var på behörigt avstånd från varandra, minst 1,5 meter hade myndigheterna sagt. Så långt flög tydligen inte coronaviruset. Däremot kunde de väl känna doften från varandras cigaretter.

På plats vid fönsterbordet igen och med kapporna uppknäppta läppjade de båda på glasen, kvällens första. Ett till skulle det nog bli. Någon gång tre. Aldrig fyra.

– Tänk, sade Karin, idag berättade Carolina på förskolan att hon röjde på vindskontoret till sina föräldrars lägenhet efter att pappan dött. Hon hittade en back med LP med dansmusik. Carolina frågade om jag ville överta dem. Så gulligt att hon tänkte på mig!

– Kul, vad var det för musik, frågade Birgitta och snurrade på glaset som hade fått tydliga märken av läppstift.

– Carolina kände inte igen allt. Det var inte hennes musik, som hon sade. Men Vikingarna kom hon ihåg och Ingemar Nordberg. Fast hon menade förstas Ingemar Nordström. Jag tackade ja direkt.

Birgitta nickade.

– Självklart. Och din grammfon fungerar fortfarande? Bengt kastade ut vår i somras. Påstod att den inte gick att laga. Tycker att han borde försökt. För ska vi nu också slänga våra gamla skivor? Det kan vi ju inte göra.

– Nej, det får du inte göra, svarade Karin snabbt. Carolina ska ta med backen en dag då hon har bilen. Får väl fråga om hon kan köra till min lägenhet, visst kan jag väl göra det.

Birgitta tittade mot dörren när den där mörka tjejen, som hängde ofta på Valentinos och kollade in alla karlar, drog in i lokalen utan att stänga efter sig. Var det svängdörrar eller kanske bara skynken i hennes hemland? Väldigt tajta jeans var hon uppenbarligen van vid. Hon bjöd ut sig, helt klart. Och en del hade hon att erbjuda, det fick Birgitta erkänna. Om man gillade den typen.

– Visst kan du göra det, sade hon. Det är väl ingen omväg för henne.

Inte kan du släpa på en tung back. Ja, minns du Ingmar Nordström? Hans skivor hette väl Saxparty och så en siffra. Tror att vi har nummer 14. Bengt sade alltid sexparty och tyckte han var kul varje gång. Men det är bra musik. Du måste väl ha dansat till dem, där ute på Lorry i Sumpan?

– Mmm. Och på Aladdin och Baldakinen. Ja, det var trevligt...

Karin tittade ut genom fönstret och tystnade. Birgitta visste att bitterljuva och tragiska minnen nu sköljde genom väninnan. Det kunde ta sin tid. Så hon bestämde att syna krogens gäster, som väl-uppfostrat satt två och två vid borden. Och den svarta donnan, nu uppflugen på en stol vid bardisken med koll över lokalen. Plus Fabian, förstås. Plufsig och ovårdad. Precis som vanligt.

Det var på Lorry det börjat för Karin. Första gången hon gick dit var hon för ung och klarade inte åldersgränsen. Fast att ändra några siffror på det som då kallades leg var inte svårt. Och med rejält med smink, lite fräcka kläder och bästa leendet gick det att slå världen med häpnad. Eller i alla fall vakterna i entrén. En del visste att de blev lurade, men gillade vad de såg och log tillbaka.

Det var en fredag i april 1977, då hon hade åldern inne, som hon träffade Ronny. Kvällen hade börjat stressigt. Hon hade kvällsskiftet i charkdisken på Epa. Det betydde att hon skulle städa, göra rent skärmaskiner och allt. Chefen accepterade inget slarv. Sedan hem för att duscha, fixa sig i ordning och ett eller två glas rosé. Det fick gå undan, kom man för sent var de bästa borden på Lorry upptagna.

Ett okänt band från Gävle stod för musiken. De var inte så där jättebra. Vad gjorde det? För Ronny, som hon aldrig sett förut, bjöd upp. Och dansade fantastiskt, som en gud. Begreppet att bara låta sig svepas med gällde fullt ut med honom. Kanske hade han töntig frisyr, mer 60- än 70-tal. Men allt kan man inte få. Han ville veta det mesta om Karin. Så hon tackade inte nej när han kom tillbaka flera gånger under kvällen. Karin mindes kvällens sista låt. Bandets version av Love Hurts, kanske inte lika bra som den med Nazareth, som hon hade på singel. Men det var en riktig tryckare. Dansa sådan kunde han också, bilmekanikern från Jakobsberg. När de var på väg

till garderoben frågade han efter hennes telefonnummer. Då pustade hon ut men undrade varför han väntat så länge med att fråga.

Han ringde och de gick och dansade ett par helger till på Lorry. Två gånger gick de också på biografen Bristol på Sturegatan i Sundbyberg. Men det blev inte mer. Ronny var lite sval. Och han följde henne inte ens hem till hennes och mammans lägenhet på Landsvägen 51, mitt i Sundbyberg. Den lilla staden delades av att järnvägen gick rakt igenom centrum. Det fanns broar och ett antal tunnlar för fotgängare, men rälsen där lokaltåg, godståg och fjärrtåg mot Västerås dundrade fram, var ändå som en mur. Karin och hennes mamma Elisabeth bodde på andra sidan mot Epa, Tipstjänst, Lorry och Bristol. Så nog skulle han ha kunnat följa Karin över till hennes del av samhället.

Mamman klagade över bullret från järnvägen och tyckte det var obegripligt att spåren fick gå rätt genom staden. Men Karin stördes inte, tvärtom. Att höra tågen, precis innan hon skulle somna, var en trygghet. Att det hände något därute, att folk kom och åkte och arbetade. Att hon inte var ensam.

Till sommaren sade Ronny att han skulle resa bort och så hördes de inte mer. För Karin blev det några korta affärer med jämnåriga pojkar under de kommande månaderna. Fast hon kunde aldrig glömma Ronny. Men han ringde inte, och då tänkte hon inte göra det. Han hade självklart träffat någon annan.

I början av maj nästa år var han dock på Lorry, kom fram till hennes bord och bjöd upp, som om inget hänt. Han berättade att han bott i Södertälje och arbetat på lastbilstillverkarens Scania's stora fabrik. Där hade han lärt sig det mesta om tunga fordon. Nu hade fått arbete som reparatör på SL:s bussgarage i Råsta.

– Det är ett riktigt jobb på ett riktigt och seriöst företag. Och jag har fått en egen lägenhet i Jakobsberg. Inte jättestor, men den är min. Tänkte vi kunde träffas mer, vill du det? För jag har inte glömt dig.

Hon smög in i hans famn och märkte att han var lite svettig efter att ha dansat.

– Jag har inte glömt dig heller, viskade hon i hans öra. Faktiskt varit förbannad för att du inte hört av dig.

– Så ser man på. Jag har gjort dig arg ... Då får jag väl försöka gottgöra det.

Den kvällen vandrade de med armarna runt varandra ner i den läskiga tunneln under järnvägen. Utanför det röda huset på Landsvägen, kysste han henne på munnen och med armarna runt hennes midja.

– Mitt rum är på första våningen, över porten, sade hon och pekade mot den röda fasaden.

Ronny nickade.

– Så bra. Då kan jag komma hit och sjunga för dig. Som Romeo gjorde för Julia.

– Nja, helst inte. Vet inte om fru Pettersson som har lägenheten bredvid oss gillar det. Hon är till och med förbannad på katter som jamar. Men du kan dansa för mig. Som John Travolta i Saturday Night Fever, har du sett den?

– Mmm, sade Ronny.

De kysstes en gång till och så vände han på klacken.

Följande torsdag kväll ringde han.

– Titta ut i morgon kväll klockan sju. Men du får nöja dig med beige kavaj. Har inte fått lön så jag kunde köpa en vit.

På klockslaget stod han där. Och gjorde en del av de komplicerade stegen som Travolta körde i "You Sholuld Be Dancing". Travolta gjorde det på ett upplyst discogolv i New York. Ronny snurrade på trottoar mitt i Sumpan medan ett pendeltåg mot Stockholm rasslade in. Men vilken uppvisning!

Mamma Elisabeth kikade ut från en plats bakom gardinen i vardagsrummet.

– Flicka lilla, ta honom, sade hon. En sådan kärleksförklaring har jag aldrig fått.

1981, då Karin var i tredje månaden och kräktes varje morgon, stod de två framför vigselförrättaren i Stockholms Stadshus. Ingen av dem var skriven i huvudstaden men det var ändå möjligt att gifta sig där.

– Det blev hastigt och mycket pengar har vi inte. Men lite märk-

värdiga ska vi vara. Den här kåken syns ju i Stockholm. Varje gång vi ser den ska vi minnas den här dagen, sade Ronny när han på Norr Mälarstrand till sist hittade en parkeringsplats för sin rostiga Ford Granada med tjutande fläktrem. De fick småspringa till Stadshuset, där deras vittnen Britta och Göran oroligt väntade på dem.

Karin hade sett fram emot att bli mamma och en del i en kärnfamilj. En varaktig familj, för en sådan hade hon aldrig haft. Hennes pappa Rolf, revolversvarvare på Sieverts kabelverk i Sundbyberg, hade lämnat hemmet när Karin var fyra år. Enligt mamma Elisabet hade han sedan varit på sjön i två år och därefter bosatt sig i Härnösand och startat en ny familj. Han betalade underhåll till Elisabet varje månad. I god tid till varje jul och födelsedag fick Karin en chokladask åtföljt av ett kort med texten "Grattis, Pappa" eller "God Jul, Pappa".

Mamman ville inte tala om Rolf. De få gånger hon gjorde det pratade hon emellertid aldrig illa om honom. Konstaterade bara att det inte fungerat, att de inte passade för varandra. Att det var bäst det som skedde.

När Karin blev tolv år skrev hon två brev till sin pappa. Elisabet hade efter stor tvekan gett sin dotter adressen. I det första brevet frågade Karin vad som hänt mellan honom och mamma och varför hon inte fick reda på det. Samt varför hon aldrig fick träffa honom.

Svaret kom efter två dagar. Pappan berättade att han förstod hennes mamma. Att hon fick berätta när hon tyckte det var lämpligt. Hon bestämde. Han själv skulle inte säga något innan Karin blev myndig. Då skrev Karin sitt andra brev. Det innehöll en enda mening: Jag vill inte ha dina chokladaskar.

Rolf lydde sin dotter. Följden blev ingen som helst mer kontakt. Anledningen till brytningen tog mamman med sig i graven, då hon dog vid 67 års ålder till följd av cancer i levern.

Karin ville därför ha en familj som kompisarna i plugget haft. Och hon längtade efter barn, hon älskade att vara med barn. Hennes förlossning blev emellertid allt annat än enkel, utan utdragen, smärtsam och dramatisk. Akut kejsarsnitt blev finalen och pojken svävade mellan liv och död i ett par dygn innan han bestämde sig för att stanna på jorden. Den vänlige läkaren med de stora glasögonen

gjorde klart för Karin och Ronny att fler barn i familjen borde det inte bli. I alla fall inte födda av Karin, det skulle vara livsfarligt för henne eller för barnen.

– Hallå Karin, jorden anropar. Är du fortfarande här? Ska vi beställa påfyllning?

Birgittas fråga var låg men mycket tydlig. Hon hade ställt den förut. Hon fattade Karins hand då hon ställde den.

– Jo, det vore gott. Jag kom att tänka på Jens och hur jobbigt det var när han föddes. Och allt det berodde på att jag kom ihåg Ingmar Nordström. Visst är minnet konstigt.

Någon timme senare var Karin tillbaka i lägenheten på Idholmsgränd, tredje våningen och längst bort i loftgången. Bästa läget, då behövde ingen passera förbi hennes köksfönster. Kvällens samtal om Ingmar Nordström fanns kvar inne i huvudet, så hon böjde sig ner vid bokhyllan och tog fram en klassiker, LP:n Miss Decibel med Wizex från 1978, då Kikki var sångerska i bandet. Hon var ändå bäst. Plattan åkte upp på skivspelaren och hon tog ett varv med den lilla borsten för att få bort damm. Sedan ned med nålen i första låten och minnena sköljde över henne.

När Jens kom hem från sjukhuset behövde familjen något större än tvåan i Jakobsberg. Med tur och lite skicklighet ordnades en trea i ett gammalt hus på Parkgatan 21 i centrala Solna. Ronny gillade läget, inte minst för att det var ett stenkast från Fotbollsstadion där hans älskade AIK hade hemmaplan. Karin gillade läget främst för att det var nära parken som låg på andra sidan Råsundavägen och som kunde nås via en kort tunnel. Där nere skulle hon kunna sitta med barnet på dagarna.

Det var ont om dagisplatser de åren. Karins oregelbundna tider på varuhuset gjorde det också svårt med hämtningar och lämningar. Men Karin älskade barn och ville gärna ha fler. Om hon blev dagmamma i lägenheten kunde hon både få det, ett roligt jobb och ordna barnomsorgen. Sagt och gjort. Ronny muttrade över att skåp och hyllor i

lägenheten fylldes med vällingpaket, förpackningar med blöjor och att det låg "en jävla massa leksaker" överallt. Men han förstod att det var en bra lösning. Han accepterade och byggde om en del i vardagsrum och barnkammare för att Karins jobb skulle bli bättre.

Livet för Karin och Ronny var bra. Ekonomin var tuff, men det hela gick runt och de klagade inte. Granadan byttes mot en Volvo 245:a som gått 15 000 mil och där bakluckan med rost i nederkanten bytts ut. Dessutom en vecka vid Medelhavet varje år. Ronny hade bowlingkvällar med gänget, Karin kvällskurser som rörde allt från matlagning till spanska, vilket skulle göra semesterresorna mer givande. Några gånger om året ordnade de barnvakt för att få gå ut och dansa, båda kollade regelbundet vilka band som var i Stockholm och om det skulle vara värt att gå på deras spelningar.

Men i september 1989 ändrades allt. Orsaken kom i de officiella dokumenten att kallas *materialutmattning i kombination med underlåtenhet gällande underhåll*. Materialutmattning kan drabba föremål i metall. Små skador till följd av förslitning och yttre våld blir till sist så många att materialet blir skört och plötsligt brister.

Det hände med infästningen till kroken i den stora traversen i bussgaraget i Råsta. När fästet i kroken brast, föll en växellåda på flera hundra kilo ner i betonggolvet. Två säkerhetsvagnar fanns för att fästa upp lasten om kroken gick sönder. Men vagnarna satt dåligt till och var svåra att fästa. När det var bråttom glömdes de bort. Som den här dagen.

Dåliga underhållet skyldes på verkstadens chef. Han gillade sitt jobb då han fick diskutera bussar med reparatörerna. Däremot avskydde han pappersarbete.

När en skydds rond upptäckte den dåliga infästningen skrevs en rapport och arbetsledaren skulle beställa en ny. Men han glömde. Nästa rond påtalade att inget skett på ett halvår. Ett brott mot lagen, poängterade fackets representant i skyddskommittén. Chefen fick iväg beställningen till Tyskland, men delen var restnoterad. Beräknad leveranstid var fyra månader.

Så länge höll inte metallen. Strax efter lunch den regniga dagen

gav den upp. En växellåda till en Scania dånade i golvet. Och träffade Ronnys vänsterben, från knät upp till höften.

Ambulans till Karolinska och så följde veckor på sjukhusets ortoped-avdelning, otaliga återbesök, oräkneliga besök hos sjukgymnaster. Men allt i en kropp går inte att laga. Ronny lärde sig nått och jämnt att gå utan kryckor. Den ständiga värken blev han aldrig av med. SL erbjöd ett kontorsjobb på tunnelbanans ledningscentral i Liljeholmen. Ronny tyckte resorna var för långa. Dessutom – bokstäver och siffror gillade han inte så mycket. Smärtan, samt ilskan över en olycka som berodde på slarv, tärde på honom. Han blev vresig mot allt och alla. Han hatade SL. Besöken hos företagshälsovård med begäran om mer smärtstillande och fler sömntabletter blev många. Ronny hade förvandlats från en uppskattad medarbetare till ett stort arbetsmiljöproblem.

Det här hände på den tiden Försäkringskassan ibland lyssnade och trodde på läkarexpertis som träffat patienten, samt på arbetsgivare. Så drygt ett år efter olyckan fick Ronny, nyss 36 år fyllda, det som då kallades förtidspension. Då började helvetet för Karin.

Då blev hennes man ett arbetsmiljöproblem även för henne. Han gormade och muttrade under ändlösa dagar i lägenheten, krävde att få sova på morgnarna när smärtorna på natten hindrat honom från detta. Då stod han inte ut med ungar som skrek och tjoade. Solna kommun ordnade fram jobb på en förskola till Karin. Den låg i Bergshamra, vilket innebar en krånglig resa för Karin.

Något alternativ fanns inte. Karin hade ingen yrkesutbildning. Förutom jobbet på Epa hade hon enbart arbetat med barn, men utan utbildning till barnskötare, än mindre examen som förskollärare. Föreståndaren på förskolan såg Karins styrka. När hon kom in i ett rum med barn dröjde de inte länge förrän nästan alla samlades runt henne. En naturbegåvning utan utbildning. Barnen krävde hennes uppmärksamhet – men gav henne också sin egen.

Föreståndaren tjatade på Karin att utbilda sig till barnskötare. Det skulle göra hennes anställning säkrare och lön bättre. Fast inte under studietiden.

Därmed gick det alternativet bort. För familjen behövde alla

pengar de kunde få. Ronnys sjukpension kom inte på långa vägar upp till hans lön. Semesterresorna till Spanien blev ett minne blott. 245:an fick bytas till en mindre Volvo 343, eftersom den bilen var den enda i möjlig prisklass med automatväxel. Ronnys trasiga vänsterben klarade inte en kopplingspedal. Han svor över familjens nya bil. "Ett djävla holländskt missfoster med gräsklipparmotor", enligt den förtidspensionerade bilmekanikern.

Det värsta var ändå inte den krympande ekonomin, utan att pengarna användes till fel saker. I det här fallet sprit. Ronny hade aldrig spottat i glaset. En kvarting renat tillhörde basvarorna till helgen. Men han hade aldrig blivit oregerlig eller våldsam. Och Karin var inte rätt person att klaga. Vin, kir och en och annan Bacardi med cola förgyllde även hennes veckoslut. De tyckte att de var som folk var mest – de hade koll på spriten.

Problemet var att helgens kvarting växt till minst ett helrör. Läkaren hade förbjudit alkohol tillsammans de smärtstillande tabletterna. Ronny löste detta genom att strunta i tabletter från och med fredag lunch för att självmedicinera med alkohol. Men apotekens preparat hade inte gått ur kroppen när metallkorken på glasflaskan skruvades av. Följden blev att Ronny blev lynnig och han blev våldsam, svartsjuk och hatade hela världen.

Fram tills dess hade han aldrig burit hand på Karin eller Jens. Men han hade berättat att han då och då innan han träffade henne varit i slagsmål. En gång i lumpen hade det blivit polisanmälan, men allt lades ned i brist på bevis om vad som hänt på logementet i Boden.

Han hade svårt att ta konflikter som ledde till att han blev ifrågasatt och mötte kritik. Hittills hade han löst detta genom att lämna rummet och ibland även lägenheten. Med händerna hårt knutna i fickorna. Han hade förmått trycka undan sin reflex att besvara ord med våld. Han var dålig på ord men bra på våld.

Medicinerna, alkoholen, frustrationen och förtvivlan över hur hans liv blivit raserade det försvaret. Först blev det långa utskällningar av Karin följt av att han skakade henne våldsamt. Ronny var stark. Karin, som vägde strax över 60 kilo, for som en vante i hans grepp. Sedan kom örfilarna och slagen.

När måndagen kom, kom också ursäkterna, bönerna om förlåtelse och försäkran att det aldrig skulle hända igen. Men efter något år tystnade de. Ingen trodde på dem, inte ens Ronny.

Blåmärken kan sminkas över och försvinna. Hjärnan kan prioritera ned smärta. Det värsta blev skräcken för utbrott och alla hot. Behovet av att ständigt tolka blickar, miner och andra ordlösa signaler. Undvika samtalsämnen och åsikter, släta över, hålla med, skoja bort. Allt för att undvika katastrofen. Vissa dagar kände Karin att hon och Jens vandrade i ett minfält.

3. Ensam – ännu en gång

Helgerna blev mardrömmar. När Karins arbetskamrater sade "äntligen fredag" hade hon börjat längta efter måndagen. Efter en riktigt vidrig Allhelgonahelg lovade Ronny att sluta med spriten. Om inte skulle Karin lämna honom, för Jens skull och för att hon inte själv stod ut. Ronny förstod att det inte var ett tomt hot. Han höll sitt löfte. Istället gick han till flera olika läkare och fick ut ännu mer smärtstillande och sömnmedel. Hjälpssamma kamrater såg till att han kunde byta dessa mot tyngre prylar, som amfetamin. Kostnaden för preparat som Ronny behövde vid sidan av dem från apoteket, togs ur den magra hushållskassan.

För Karin innebar det nya spritfria livet att hon mötte en ny äkta man, eller egentligen flera äkta män.

– Det känns som jag lever med tre olika personer, sade hon vid ett tillfälle när det till sist brast för henne på jobbet och hon inför en skakad chef redogjorde för sitt liv hemma.

– Låt oss säga att Jens fått punktering på sin cykel. Den nyktre Ronny, muttrar, skjuter upp jobbet med att laga däck i det längsta. Men om Jens ber honom snällt gör han det, snabbt och bra. Han kan det här med att fixa saker. Det är den Ronny jag fortfarande älskar. Den påtända Ronny hissar upp cykeln i taket i hallen, plockar ner den i smådelar och sprutmålar den. Gärna någon gång på småtimmarna. Den avtändande Ronny höjer cykeln över huvudet och kastar den mot oss medan han vrålar. Till sist somnar han och kan då sova i ett dygn. Men då sover jag på soffan. För sovrummet stinker ammoniak då skiten går ur hans kropp. Fattar du?

Chefen svalde, men vek inte med blicken.

– Tror det, svarade hon. Karin, du måste få hjälp!

Ändå tvekade hon. Dels för att hon inte visste hur Ronny skulle ta det, dels för att hon inte ville bli ett ärende hos socialen. För Karin var det en stämpel som skrek misslyckande.

Två händelser fick henne på andra tankar.

Den första var när hon hittade en pistol i hans låda med underkläder. Karin kunde inte avgöra om den fungerade, men det var definitivt ingen leksak, så mycket förstod hon. Fast hon vågade inte fråga, visste bara att den måste ut ur huset. En morgon då hon började jobbet sent och Ronny var på besök hos ännu en doktor, bestämde hon sig för att slänga vapnet i Råstasjön. På botten av sjön skulle ingen hitta det. Men då låg pistolen inte kvar i lådan. Hon rev runt i hela lägenheten utan att hitta den. Antingen hade Ronny gömt den eller gett bort den. Vetskapen om att han kunde ha den kvar fanns från den dagen alltid i hennes medvetande.

Den andra inträffade natten till påskdagen 1995. Jens och Karin hade på påskaftonens kväll varit på middag hos Karins kusin Louise i Vällingby. Ronny hade inte varit med, han påstod att han inte mädde bra och stannade hemma i Råsunda. Karin nickade bara, suckade tack-samt och sade att han fick krya på sig. Jens och Louise son Martin var mycket goda vänner och det bestämdes att Jens skulle sova i Vällingby över natten.

Karin åkte hem ensam och fann Ronny på ett uselt humör, på väg in i en avtändning. Han anklagade Karin för att vara otrogen, hora med karlar på stan, det hade han fattat sedan länge. Hon var en kåt slampa som särade på benen för vem som helst. Det visste alla. Men nu skulle hon få riktig stake från en riktig man. Hon var ju hans fru för helvete, nu fick hon släppa till. Det här hade han rätt att få och att ta!

Det tyckte inte Karin. Hon rusade in i sängkammaren och låste dörren. Det tog Ronny mindre än en minut att sparka den öppna. De vecka gångjärnen gav vika först. Så han slet dörren från sina fästen och vräkte den mot Karin. Hon hann slänga sig ned bakom dubbelsängen. Dörren kraschade in i fönsterrutan med ett brak. Glasskärvorna yrde och dörren blev hängande halvvägs genom fönstret. Kall nattluft fyllde rummet.

De bodde på fjärde våningen och rummet låg mot gatan. Föll dörren ut kunde den slå ihjäl någon där nere. Men det kunde inte hjälpas. Hon måste ut ur lägenheten med en gång. Hon fruktade för sitt liv, så här hade han aldrig varit förut.

Ronny skyndade fram till fönstret, drog in dörren och lät den dunsa ner på golvet. Han var orolig för att någon där nere skulle skadas. Omsorgen om dörren gav henne fri lejd ut mot hallen. Men Ronny var snabb, trots sitt handikapp, eller så var Karin långsam. Han kom ifatt henne innanför dörren ut mot trapphuset. De hamnade på golvet. Han var stark och rasande. Hon hade inte en chans. Han tvingade ner henne på rygg och började slita av byxorna. Med krafter hon inte visste att hon hade fick hon upp sitt knä hårt i Ronnys skrev. Han vrålade, kupade händerna runt sina värkande testiklar och rullade av henne.

– Din förbannade lilla horfitta, stönade han. Nu kommer du inte undan, jag ska fan i mig döda dig ditt jävla luder ...

Mer hörde inte Karin, hon var ute i farstun och tog trapporna ner till andra våningen. Där bodde taxichauffören Seppo med sin familj. Han och hans fru hade hjälpt henne med mycket genom åren och de anade hur hon hade det. Karin struntade i ringklockan utan sparkade på dörren, skrek på hjälp och bad till Gud att de inte åkt hem till Tammerfors över helgen.

De hade inte rest. Seppos fru Liisa öppnade efter tre sekunder, släppte in henne, drog igen dörren och låste överlåset med ena handen och tryckte in 112 på sin mobil med den andra. Då hörde de hur Ronny svärande och haltande passerade dörren och gick ut genom porten.

Polisen var på plats med en piket efter tio minuter. Konstaplarna fann Ronny ute i parken i bara joggingbyxor, tofflor och tunn t-shirt. Han haltade runt, runt och skrek Karins namn. De fick in honom på golvet i bussen. Fast först efter att han övertalats av två batonger.

Rättegången blev vidrig. Ronny satt bara några meter från henne i salen i Solna Tingsrätt. När Karin svarade på åklagarens frågor och berättade sanningen om sitt liv, himlade han med ögonen, suckade och avbröt henne. Domarens klubba dånade i bordet och hans advokat fick

till sist tyst på honom. Då Ronny fick ge sin syn på saken fann Karin att han talade sanning på två punkter. Sitt namn och sin adress. Resten var lögner, från början till slut. Domare och nämndemän hade hört de svadorna förr. De behövde ingen längre tid för överläggning.

Ronny fick sex månaders fängelse för misshandel och upprepad kvinnofridskränkning, våld mot tjänsteman samt vård för sitt narkotikaberoende. Karin fick skyddad identitet och hjälp med ett nytt liv. Hon bestämde att leva det i Sandviken. Där fanns en klasskamrat, som hon var god vän med, där fanns ett ledigt jobb på en liten förskola och där fanns bostäder.

Karin fruktade att Jens skulle sätta sig på tvären. Men det gjorde han inte. Han hade suttit med på rättegången. Plötsligt förstod han till fullo hur han och mamman egentligen haft det. Att inget hade varit deras fel. Insikten fick honom att sucka av lättnad och att gråta. Att lämna Solna blev därför inget problem.

Åren i Sandviken rullade på. Det mest dramatiska som hände första åren var att sonen Jens som 19-åring besökte musikfestivalen i Roskilde. Där träffade han sin stora kärlek, den sju år äldre Peder. Så Jens kom hem till Sandviken bara för att packa ihop det viktigaste. Han skulle flytta till Århus och Peder. Något att diskutera fanns inte.

För Karin blev det två omställningar på en gång: att sonen skulle lämna Sverige samt att han var homosexuell. Det senare hade Karin nog anat en tid då flickvänner aldrig nämndes, men hon processade inte tanken fullt ut. Visst, alla fick vara som de ville. Fast barnbarn ville hon väldigt, väldigt gärna få. Nu tycktes det uteslutet. En guldkant på senare delen av hennes liv hade ryckts ifrån henne, det var jobbigt att inse.

Karin försökte dämpa Jens känslor. Hur skulle han försörja sig, han hade ju ingen utbildning. Och danska är trots allt ett annat språk. Hur visste han att förhållandet skulle hålla, han och Peder hade knappt träffats? Vänta och se var ofta en god regel. Var han säker på att det var män han älskade?

Karin ångrade den sista frågan. Men hann inte stoppa den. För hon visste inget om homosexuell kärlek. Bara att den inte skulle ge barnbarn med Jens och hennes gener.

– Mamma, ja, jag älskar män men förstår det först nu. Med Peder blev allt så självklart från första stund.

Karin nickade.

– Visst, visst, försöker bara förstå. Det här är en stor nyhet för mig, det måste du begripa.

– Jo, men du behöver inte tvivla. Kärlek vid första ögonkastet kan drabba även sådana konstiga typer som Peder och mig.

Karin viftade med händerna i en avvärjande gest.

– Självklart Jens, självklart. Vill bara att du ska vara lycklig. Inte bli sårad.

Men istället var det Jens som sårade henne. Djupt och för alltid. Hans följande ord skulle hon aldrig glömma.

– Mamma, tack för allt du gjort för mig. Du har gjort vad du kunnat. Men jag är myndig och vi är säkra på vår kärlek. Det därmed tvåsamhet, leva tillsammans och ha barn, det tror jag inte på. Mormor misslyckades, du misslyckades. Kanske ligger det i våra gener. Jag vill inte få ett liv som ditt. Så, nej tack.

Karin hittade inga ord. Hon bara gapade.

– Fast så fort jag kommit i ordning får du komma ned och hälsa på. Peder vet allt om dig och vill jättegärna träffa dig. Och jobb, det ordnar sig alltid.

Jens dömde alltså ut både henne och hennes mamma som misslyckade. Kvinnor oförmögna att hålla en heterosexuell relation vid liv. Inte ens när det fanns barn med i bilden. Jens trodde på en förbannelse som gick i arv. Därför dömde han också ut kärlek mellan man och kvinna. Det var det hon och hennes mamma fört vidare till honom. Vilken grej att kasta i ansiktet på någon som älskat honom förbehållslöst. Tack så jävla mycket för det! Kanske skulle hon komma över kommentaren någon gång. Men absolut inte nu eller i närmaste framtiden. Någon måtta fick det vara.

Kanske var det sveket från Jens, för hon uppfattade det så, som fick hennes lust att träffa män att vakna till liv. Efter flytten till Sandviken var hon övertygad om att den delen av livet definitivt var över. Men behövde det vara så? Kanske kunde det hända igen, så illa såg hon väl

ändå inte ut? Bara hon piffade till sig lite. De senaste åren hade hon verkligen inte gjort det ofta.

Varför skulle hon inte kunna träffa någon att dela livet med? Inte var hon så dålig? Inte var allt hennes fel? Dansa kunde hon i alla fall. Till riktig musik och inte den där smörjan som Jens lyssnat till. Första steget blev inköp av ett par snygga skor som det gick att dansa i. Sedan besök på ett par lokaler för mogen ungdom i länet.

Där träffade hon till sist Krister, fem år äldre och änklings sedan drygt tre år. Trafiklärare i Sandviken med egen trafikskola och en villa som var ganska tom sedan båda barnen flyttat.

Han var allt det Ronny inte var. Han lyssnade mer än han pratade. Han både uppvaktade och beskyddade henne. Ändå berättade hon inte om livet med Ronny. Hon ville inte framstå som ett offer, ville inte att Krister skulle tycka synd om henne. Men posten avslöjade allt. För Karin hade skyddad identitet och det innebar att alla brev till henne samlades hos Skatteverket och sedan kom i stora bruna kuvert med myndighetens logotype.

Krister såg det och undrade vilka problem hon hade med skattmasen och försäkrade att han hade en revisor som kunde hjälpa henne. Myndigheter kunde vara jävliga, det visste han.

Då orkade Karin inte ljuga längre. Bad Krister slå sig ner i vardagsrummet. Hon hämtade två öl ur kylskåpet och berättade. Allt, från början till slut. Krister häpnade, svor och kramade henne om vartannat. Sade att han hoppades slippa träffa Ronny. För då skulle något hemskt nog hända. Men han såg inte henne som ett hjälplöst offer utan som en stark kvinna, som tagit ansvar, orkat förändra sitt liv och som han älskade av hela sitt hjärta.

Krister kunde ta hand om sig själv och ett hem utan problem. Systembolaget besöktes visserligen på fredagar. Men inga kvartingar eller helrör med vodka hamnade i plastpåsarna. Utan viner med märkvärdiga namn och märkvärdiga priser. Men goda, ingen tvekan om det. Pengar föreföll aldrig vara någon bristvara för honom. Och i sängkammaren kunde han väcka känslor till liv hos Karin, de som hon trodde var stendöda och begravda sedan länge. Känslor man bara vågar känna och visa för någon man litar på fullt ut.

Han dansade dock inte lika bra som Ronny. Helt okej, men kanske lite stelt och utan att han blev ett med musiken. Vad gjorde det, hon var inte heller i samma form som under åren på Lorry. I hans skivskåp fanns rock och country. Inte ett svenskt dansband någonstans. Karin vågade efter en tid smyga in album med Vikingarna, Wizexs och Flamingo-kvintetten. Hon lade dem på skivtallriken en kväll när de skulle mysa i soffan med något av det dyra röda.

– Det är musik det här med. Skapad med ett enda syfte, att få folk att dansa. Visst.

En typisk kommentar från Krister, tänkte Karin. Aldrig dömande. Fast i det här fallet ändå men på hans mjuka sätt. Skit samma, han protesterade inte, det var det viktiga. Smaken är som baken delad.

Krister tyckte att hon omgående kunde flytta in till honom. Karin ville, men hotet från Ronny låg över henne. Tänk om han skulle hitta henne. Det sista hon ville var att dra in Krister i hela sörjan. Hon ville vänta och se. Krister kunde inte dölja sin besvikelse, men accepterade. De flesta helgerna blev ändå deras, samt även en del dagar mitt i veckan.

En lördag morgon, strax efter åtta, ringde det på Karins dörr. Utanför stod en man och en kvinna i yngre medelåldern i uniformer. De visade upp polislegitimationer. Karin läste inte namnen, men såg ordet "Polis" som det var skrivet i eldskrift. De försäkrade sig om att det var Karin de pratade med och frågade om hon var ensam hemma.

– Ja. Vad vill ni? Men det rör väl inte min son i Danmark?

Karin gick före dem in till köket. De slog sig ned vid bordet. Kaffebryggaren puttrade och spred en välkomnande doft.

– Vi har en tung nyhet att berätta, sade mannen. Din man Ronny är avliden. Han hittades i sin lägenhet igår kväll.

Karin var tyst i några sekunder. Hon tittade polisen rakt i ögonen och hennes röst var sedan helt stadig.

– Och hur dog han? Tog den djäveln livet av sig? Det också?
Poliserna andades ut.

– Nej, allt tyder på en naturlig död, sade kvinnan. Han låg i sin

säng då en polispatrull gick in i efter att en av hans vänner slagit larm. Han kan ha varit död i ett par dagar.

Karin nickade och slog ut med armen mot kaffebryggaren.

– Vill ni ha en kopp, jag skulle just dricka en.

Poliserna nickade, ingen av dem var särskilt sugen, men att tacka nej skulle kännas fel. Karin reste sig och plockade fram porslin.

– Så, då fick han väl som han ville. Att supa och knarka ihjäl sig. Han har jobbat på det i många år, det ska gudarna veta. Som ni märker är jag inte särskilt ledsen, även om vi fortfarande är gifta. Tycker ni att jag är hemsk?

Den kvinnliga polisen väntade med svaret tills kopp och fat landat på bordet.

– Karin, vi har tittat snabbt i Ronnys akt hos oss. Jag tror jag kan förstå dina känslor. Vi dömer ingen. Men tunga känslor och svåra frågor kan ändå dyka upp vid ett sådant här besked. Har du någon som kan komma hit, någon du litar på?

Karin svarade snabbt, precis som hon väntat sig frågan. Faktum var att hon väntat på det här länge och undrat hur hon skulle reagera. Hon fann att känslorna var de hon förutspått, ett konstaterande och en lättnad. Nu var det över, nu var hon fri.

– Visst, jag har en kamrat, en man. Han vet allt om det som varit. Jag ringer honom när vårt möte är över. Är det något mer jag måste veta eller göra?

Poliserna tittade kvickt på varandra. Båda hade flera gånger än de önskat fått utföra det som oftast beskrivs som yrkets svåraste uppgift, att lämna ett dödsbud. Den här gången skulle de minnas som en av de allra lättaste.

– Vi behöver en identifiering och kanske vill du ändå ta ett avsked, sade kvinnan. Men det kommer inte att ske idag. Rättsläkaren hör av sig.

Karin mindes tiden efteråt som ett stort städuppdrag med Krister som medhjälpare. De fick ordna allt. Ronnys syster drev tillsammans med sin man ett stort hönseri utanför Falköping. Under första åren av äktenskapet hade hon och Karin träffats sporadiskt. Systemen hade

hjälp till ekonomiskt efter olyckan. Pengar som aldrig betalats tillbaka. Efter misshandeln av Karin hade hon tagit sin hand från Ronny. Hon beklagade Karin till valet av en man som var en usel.

– Har du stora kostnader för att få brorsan i jorden, så skicka pappren till oss så kika vi på dem.

Karin noterade tonen. Begäran skulle behandlas och ifrågasättas på samma sätt som en faktura på foder. Men i slutänden delade hon och systemen på kostnaden, där priset hölls på lägsta nivå.

När allt var klart flyttade hon in hos Krister. Han hade under tiden städat bort det mesta som påminde om hans döda hustru. Men inte riktigt allt och några porträtt fanns kvar. Han förklarade att han ville ha dem för att minnas och undrade om Karin skulle stå ut med dem.

– Självklart. Men jag tänker inte ha några på Ronny, svarade hon med ett försök till skratt, fast det gick inte så bra.

De fick åtta bra år i villan. Trafikskolan rullade på och både barnen och föräldrarna på den lilla kooperativt drivna förskolan älskade Karin som fröken. Antalet resor till Medelhavet blev tre om året. Och bilarna var aldrig äldre än två år. Inte heller Karins Toyota Corolla.

En morgon i december, när nysnön just lagt sig över vägarna och Krister såg fram mot spontan halkkörning med dagens elever, hände det. Hans morgonrutin var den vanliga, han tog i ordentligt på toalettstolen innan det var dags att duscha. Då brast ett blodkärl i hans hjärna, en aneurysm. Obducenten förklarade efteråt att det förmodligen var en medfödd försvagning, men en som Krister kunnat leva med helt ovetande i sina 64 år här på jorden.

Där på det grå kaklet med golvvärme i det nyrenoverade badrummet blev blödningen massiv. Han hamnade i djup koma och läkarna kunde bara låta honom ligga i sin säng på lasarettet i Gävle. Naturen fick ha sin gång. Den behövde tre dagar för att gå klart.

Ett tack för allt, jag älskade dig och puss på en kind som redan var sval och lite papperslik och så lämnade Karin rummet på sjukhuset, där det levande ljuset brann på bordet invid Kristers säng. Snart skulle värmen i sjuksalen för hans del bytas ut mot låga temperaturer i

ett kylrum och det gula ljuset från stearinen mot kallt och blåaktigt från lysrör.

Hon tänkte att Jens fått rätt. När hon till sist mötte en man som respekterade henne, tog hand om henne och älskade henne, då var det någon makt som skulle slå sönder och riva allt i trasor. Hon skulle inte få ha det bra. Karin ville gråta. Gråta och gråta. Men orkade inte. Hon var ensam igen, ingen man och nätt och jämnt en son. Hon fick ta sig samman. En gång till.

Med Krister borta kändes Sandviken fel och med Ronny borta kändes Stockholm inte fel. När hon tvingades bort från huvudstaden hade hon ändå ställt sig i bostadskön med hopp om att någon gång kunna återvända.

Kristers två barn hade aldrig accepterat Karin, en sliten dagistant från Stockholm. Hon skulle aldrig få ersätta deras mamma. Det gjorde de mycket klart, mycket tidigt. Karin svarade att hon inte hade några sådana ambitioner. Men att hon och Krister var lyckliga tillsammans. Skulle de inte unna sin pappa det?

Svaret blev suckar och knyckar på nackar. Följden blev att äktenskap aldrig blev aktuellt. Och märkligt nog nämndes Karin inte i de standardmässiga formuleringarna i Kristers testamente.

Det gjorde flytten till Stockholm lätt. En kort tid efter att villan sålts fick hon ändå en utbetalning på 300 000 från Kristers son. Som en start för att komma igång, var skälet som angavs i brevet som innehöll bevis på insättningen. Samt ett "lycka till". Karin övervägde att skicka tillbaka pengarna. Men tänkte om. Hon behövde dem och utbetalningen var kanske ett tecken på försoning och att barnen insett att hon gjort Kristers sista år i livet lyckliga. Pengarna kunde hon ha nytta av. En siffra med så många nollor efter sig hade aldrig funnits på hennes konto tidigare.

Nu hade hon avancerat i bostadskön. Lägenheterna med överkomliga hyror i mindre fashionabla förorter erbjöds henne. Karins krav var enkla. Hon skulle kunna få ett arbete i närheten, innerstaden skulle nås med tunnelbana och lägenheten skulle inte ligga i Sundbyberg eller Solna. Där var de dåliga minnena för många. Hon skulle börja om.

Därför blev det lägenheten på Idholmsgränd i Skärholmen. Kommunalt bostadsbolag, lägenheten lite mörk, badrummet inte fräscht. Men sammantaget ändå okej.

Jobb fick hon på en förskola i Mälarhöjden, ett par kilometer från hemmet. Från början hade hon tänkt att det skulle bli kortvarigt, hon ville ha något som låg närmare. Fast hon hade blivit kvar. Hon kom mycket väl överens med rektorn, som var lite bister både mot personal och föräldrar men alltid satte barnen först. Nästan allt mellan Anita och Karin hade fungerat från första veckan.

Området skilde sig från Skärholmen. I Mälarhöjden trängdes stora villor från början av 1900-talet längs vindlande vägar invid Mälarens strand. Här var det eftertraktat att bo och det märktes på förskolan. Barnen var vad som förr kallades välartade, föräldrarna var det som kallades väl etablerade i samhället. Anita kallade dem även för något annat – resursstarka kravmaskiner. Fast ungarna var frejdiga och roliga. Karin blev snabbt en favoritfröken. Den som barnen först sökte upp när de stormade in på morgnarna. Och den som var bäst på att trösta när något gått fel i en mycket ung medborgares vardag.

De senaste veckorna hade varit tunga. Snacket om coronan hade tilltagit. Men var det värre än influensorna Hongkong och Asiaten som hennes mamma tjatat om men som hon knappt mindes själv? Vissa klarade dem, några inte. Själv var hon nästan aldrig förkyld. Det skulle nog gå bra. Lite hysteriskt var det nuförtiden. Men några föräldrar som kommit till förskolan hade hostat väldigt. Och sagt att de var tacksamma för att barnen kunde gå på förskolan eftersom de själva måste hem för att vila upp sig och bli friska.

Från förvaltningen hade de fått krångliga och motstridiga besked. Det jobbigaste var att de anställda antogs bli sjukvårdskunniga och kunde bedöma barnens snor. Hade det en viss färg skulle ungarna skickas hem. En chef hade sagt att barnen måste vara hemma två dagar efter att de blivit friska. En annan påstod att det måste gå en vecka.

Karin och Anita hetsade inte upp sig som en del av de yngre anställda. Många ungar snorade utan att vara sjuka. Det viktigaste var

att barn tydligen nästan aldrig blev sjuka av Coronan och att det nog sällan smittade via dem. Så det handlade bara om att härda ut. Viruset skulle väl försvinna, precis som med andra varianter av influensa.

Att möta nya män, annat än bara som vänner, var uteslutet efter flytten till Skärholmen. Att bli sårad eller lämnad en gång till, det klarade hon inte. Men hon gillade att träffa folk, snacka bort en stund, slänga käft med någon som var kaxig. Det görs bäst på så kallad lokal där det serveras alkohol. En guldkant på tillvaron, precis som ciggisarna. Siffran med många nollor på kontot gjorde det möjligt. Precis som några resor till Alcudia på Mallorca.

Hon fanns snabbt sitt vattenhål på hemmaplan – Valentinos i Vårbergs Centrum. Ett lite tufft ställe, ingen extravagans. Vilket också betydde överkomliga priser. I Karins nya liv var det precis vad hon ville ha. Och gästerna här var som hon, de hade inte alltid vandrat på den soliga sidan av livets gata. Men de hade medmänsklighet och lite nyfikenhet kvar.

Precis som Karin.

4. Du passar i Stockholm – kan engelska och har en bra kropp!

Melinda sjönk ned på skuggsidan av den slitna bussen. Solen stod högt på himlen den här majdagen 2007 då sanden i den afrikanska öknen var brännhet. Någon kilometer norrut, bortom kullarna, låg Medelhavet. Om det gick som utlovat skulle de bli hämtade vid 22-tiden. Tiden var perfekt, månen var osynlig och de skulle börja resan i mörker.

Kusten här i Marocko var bevakad både av landets militär samt av europeisk kustbevakning med starka kikare. Men var det mörkt så var det. Om allt gick bra skulle de vara långt inne på spanskt vatten i gryningen.

Fast det var osäkert om allt skulle gå bra. Faktum var att väldigt lite hade gått bra på resan, tänkte Melinda och tog en klunk varmt vatten ur den repiga plastbuteljen. Inte för mycket, det gällde att spara på vätskan. Om båten inte kom kunde de bli sittande i den brännheta dalen ett dygn till. Ändå, de kunde väl inte bara låta alla dö, hon och de andra 35 kvinnorna hade betalt för resan. Priset var så högt att alla satt sig i skuld. Om de dog skulle männen aldrig få tillbaka de pengarna, tänkte hon och slöt ögonen. Hon hoppades kunna dåsa bort ett par timmar av hettan och sysslolösheten. Göra den olidliga väntan kortare.

Resan upp från Lagos i Nigeria hade tagit nästan två dagar längre än beräknat. Efter bara ett bara timmar hade svart rök strömmat ut från motorhuven. Då var de kvar i tätbebyggda trakter, så omvälvd av en stinkande oljedimma hade föraren hittat ett litet hus som liknande en verkstad.

– Packning trasig. Pump trasig. Allt måste bytas, var det enda kvinnorna fått veta.

Därefter följde en lång diskussion med dem som jobbade i byggnaden. Sedan försvann de och verksamheten tycktes stänga för dagen.

Kvinnorna blev beordrade att sitta kvar på bussen, de fick inte ”drälla omkring”. Men vakten gav sig ut på en inköpsrunda och kom tillbaka med både mat och dryck till passagerarna.

Strax före midnatt kom mekanikerna tillbaka. Melinda såg hur chauffören skalade av sedlar från den rulle han hade i en midjeväska. Alla fick lämna fordonet och bussen stänkade upp på en brygga. I skenet av elektriskt ljus började arbetet med att få motorn i ordning. I grupper om fem och fem fick kvinnorna gå bakom verkstaden och göra sina behov. Resten av tiden fick de sitta på det oljiga betonggolvet i lokalen.

Åtskilliga timmar senare slogs motorhuven igen och nya sedlar lösgjordes från chaufförens rulle med kontanter. Kvinnorna, stela och trötta efter den långa tiden på det hårda golvet, knuffades ombord av en vakt som föreföll svimfärdig av sömnbrist. Föraren hade sovit några timmar på en soffa på verkstadens kontor och såg hyfsat pigg ut när de rullade norrut på nattliga vägar med gles trafik.

Vid två av gränsövergångarna till mellanliggande länder på vägen upp till Marocko blev bussen vinkad åt sidan och stående i solgasset i timmar. Alla hade resedokument som borde övertygat. Men gränsbommarna höjdes först efter att förarens sedelrulle minskat i omfång.

De 36 kvinnorna hade fått Europa utmålats som paradiset. Här skulle de få välbetalda arbeten i de rikas bostäder, på restauranger och några kanske som modeller. 17-åriga Melinda var en av dem. Hon var också en av två kvinnor på bussen som krävts på extra betalning under resan. Det var vakten, som när de stannat en natt för att sova, grep med handen i Melindas hår och med den andra drog ned sin gylf. Utdebiteringen utgjordes av krav på en avsugning. Just där och då och i skenet av en svag måne på en väg i Sahara.

Melinda protesterade högt vilket väckte flera kvinnor samt chauffören. Han rusade fram mot vakten och slog honom så hårt i ansiktet att han föll på rygg ned på golvet.

– Nej, nej, sade föraren sammanbitet. Det där har vi pratat om. Varorna ska vi inte röra. Du får göra som jag, köpa horor när vi kommer fram och har lämnat av dem. Försöker du en gång till kastar jag ut dej, fattar du?

Vakten kröp ihop på golvet, fick sitt skrumpnande kön på plats i byxorna och strök sig över en läpp som pumpade ut blod.

– Ja, ja. Men du behöver väl inte slåss.

Melinda var dotter nummer tre i en jordbrukarfamilj, som bodde några mil utanför Lagos. Hon var faderns tredje försök att få en son. Men han fick ett fruntimmer till att betala hemgift för. Hon visade sig vara en smart flicka som kvickt lärde sig både av sina storasystrar och av läraren. I skolan, och med hjälp av kamrater i byn hade hon blivit mycket duktig på engelska, utan konkurrens bäst i familjen. Vid sjutton år var hennes kropp både stark och kvinnlig. Faderns motvilja minskade, hon borde inte vara svår att gifta bort. Hon skulle vara bra både i slitet på en åker och i den äktenskapliga bädden.

Vid några tillfällen, då han såg sin dotter tvätta sig på morgonen, reagerade hans kropp på ett ursprungligt manligt sätt. Men han kontrollerade sig. Slöt ögonen och gick därifrån. Han noterade att hans hustrus bror, som arbetade på gården plågades av samma begär. Fadern visste dock att mannen aldrig skulle våga. Och snart var det dags för giftermål, intresserade män hade hört av sig.

För Melinda var en sådan fortsättning på livet en mardröm. Via tidningar och filmer hon sett från Europa och USA förstod att det fanns ett annat och friare liv. Världen norr om Medelhavet kanske inte enbart var himmelriket. Däremot var hon övertygad om att livet som väntade i byn skulle bli helvetet. Men hur hon skulle undvika det visste hon inte.

Två veckor senare hade chansen plötsligt dykt upp, helt oväntat som de livsavgörande vägvalen ofta gör.

En sen eftermiddag fick familjen besök av en kvinna som presenterade sig som en avlägsen släkting på Melindas mammas sida. När de noga gått igenom respektive familjer stod det klart att ett

släktskap fanns. Kvinna som hette Shani, bjöds på den middag som familjen förmådde servera och hon erbjöds att stanna över natten.

Besöket skapade uppmärksamhet i byn. Shani var klädd i en vacker och säkert mycket dyr mörkblå dräkt och bar en extravagant stor svart hatt på huvudet. Hon kom till byn i en röd Toyota-jeep som männen i byn klassificerade som "nästan ny".

Shani förhörde sig noga om hälsan för alla i familjen, om hur skörden kunde tänkas bli och hur ekonomin utvecklade sig. Melinda var den enda hemmavarande dottern. Den äldsta var gift och redan tvåbarnsmor. Mellansystemen arbetade på en läkarstation i en by en mil bort. Mamman trodde att bröllopet snart skulle bli aktuellt för henne. På läkarstationer mötte hon så många män, många av dem ogifta. Flickan skulle bli ett bra parti. Hon som sina systrar stark och väl uppfostrad. Hon kunde ge en man det han behövde.

Därför kunde Shani ägna sitt intresse åt Melinda, som hon berömdes för hennes flit i skolan. Och även för att hon var så vacker, nog tittade pojkarna efter henne. Inte sant? Hon bad till och med Melinda att resa sig från bordet och gå några steg fram och tillbaka utanför verandan och snurra runt ett par gånger. För Melinda kändes det lite obekvämt men samtidigt spännande. Varför var kvinnan, som pratade om sitt lyxiga liv i Italien, så intresserad av henne? Melinda ville att hon skulle berätta mer om sitt. Först var hon blyg, men Shani svarade så vänligt att hon vågade fråga på. Melinda undrade vad Shani gjorde i Italien, om hon hade ett jobb eller var gift? Och vad gjorde i så fall hennes man?

Här blev gästen lite svävande och svarade att hon sysslade med olika typer av affärer. Till sist kördes Melinda i säng. Shani sträckte fram handen, men inte för att skaka hand utanför att smeka henne på kinden. Melinda kände tydligt en parfym som var både diskret och närvarande. Ingen här i byn luktade på det sättet.

– Det har varit kul att träffa dig Melinda, sade hon. Du är duktig och vacker så det kommer gå bra för dig i livet. Precis som det gjort för mig. Låt oss prata mer i morgon bitti innan jag reser. Dina föräldrar har varit så gästfria och trevliga. Godnatt och dröm vackra drömmar.

Melindas drömmar började direkt när hon lade huvudet på kudden.

Men det var vakendrömmar om ett eget liv liknande det som Shani verkade leva i Europa.

När tröttheten till sist fick henne att somna återstod det inte lång tid innan gårdens tupp skulle hälsa en ny dag. Men drömmarna och förväntningarna fortsatte att vara hos henne.

Nigeria är det land i Afrika som levererar flest prostituerade till Europa. Detta på ett sätt som är själva definitionen på trafficking. Samma människohandel härjar i Rumänien, Bulgarien och flera forna Sovjetrepubliker. Kvinnor luras att lämna sina hemländer med löften om makalösa liv och välbetalda jobb i västra Europa. Kostnaden för biljetten till detta nya liv är hög, så hög att ingen av kvinnorna eller deras familjer kan betala hela summan.

Människohandlarna har en lösning. Ett frikostigt lån som kan betalas av när resenärerna får välbetalda jobb. Därefter kan de skicka hem ansefnliga summor till sina familjer i hemlandet. Det är erbjudanden som unga kvinnor har svårt att säga nej till. Deras familjer, som ofta lever i fattigdom, ser en möjlighet att slippa hemgift samt att få checkar från Europa med jämna mellanrum.

Vem kan säga nej? Bara de som vet sanningen om livet för dessa kvinnor när de lämnat Afrika. Därför får bordeller och sexklubbar i Europa ständigt nya och billiga råvaror. För lånen till resan måste betalas med kvinnornas kroppar. De blir sällan skuldfria, oavsett hur många kunder de har. Ångest, ilska och motstånd från kvinnorna möts med hot om fysiskt våld, som alltid kan bli verklighet. Frustrationen botas också med kemiska preparat som sätter hjärnans förmåga att känna och tolka omvärlden delvis ur spel.

Traffickingmarknaden i Nigeria skiljer sig på ett par punkter från den i Europa. En är att vidskepelse ofta användas, det som Västerlandet kallar voodoo. Kvinnor fås att tro att en förbannelse drabbar dem om de inte följer människohandlarnas krav. Det minskar lusten att protestera.

Den andra skillnaden är att det finns någon typ av hederlighet i uppgörelsen som saknas på andra marknader. För en nigeriansk prostituerad existerar en möjlighet att bli skuldfri. Personen får då möjlighet att fortsätta sitt yrke men behålla de mesta av pengarna.

Det kan bero på den tredje skillnaden. Huvuddelen av rekryteringen i Nigeria sköts av kvinnor medan män helt dominerar i Europa.

Att Melinda nu satt i öknen och halvsov i skuggan i en långfärdsbuss som borde skrotats för länge sedan, berodde helt på att Shani kört en väl inövad pjäs från början till slut.

För när Melinda kom ner till frukost dagen efter, hade hon kammat och gjort sig så fin hon kunde i nystrukna kläder för att säga adjö till Shani. Hon hoppades på några råd om hur hon skulle kunna få ett bättre liv.

Kvinnan hade dock rest iväg i gryningen. Men hade lovat att återkomma om en vecka efter att ha besökt andra släktingar på landsbygden. Melinda kände sig lurad, fast kanske skulle hon få ytterligare en chans. Så hon sprang in till sin säng och bytte om till kläderna hon hade då hon jobbade på gården. Fanns ingen anledning att smutsa ned dem, om en vecka skulle hon kanske behöva dem.

Föräldrarna var ovanligt tysta de följande dagarna och ovilliga att prata om Shani. Dessutom var de borta flera kvällar för att träffa släktingar. Melinda fick inte följa med.

Fjärde dagen efter Shanis besök var de dock hemma. Pappan som normalt var tystlåten tog till orda. Och han talade i en ton som gjorde klart att han inte ville bli avbruten.

– Shani kommer i övermorgon. Hon har ett förslag som vi tycker är bra för hela familjen. Vi har pratat med resten av vår släkt i byn. De flesta håller med.

Upplägget var enkelt och det gjorde Melinda både skrämmd och upphetsad. Hon skulle få åka till Europa och jobba på restaurang, i alla fall till en början. Kanske kunde Melinda sedan få bli modell. För hon var vacker på ett sätt som var främmande och spännande på ett vis som uppskattades där uppe i norr. Det hade Shani sagt flera gånger. Melinda skulle både ha råd att leva ett mycket bra liv och skicka hem bidrag till sina föräldrar.

Tanken svindlade för Melinda och hon gick som berusad hela dagen. De vardagliga sysslorna på gården skötte hon utan att tänka på vad hon gjorde. För nu skulle hon få chansen att leva ett liv som hon

sett på film och teve. Och modell – att komma i tidningar, kanske få vara med i filmer. Melinda kunde knappt bärga sig tills Shani kom tillbaka.

En av hönorna i hönsgården hade blivit sjuk. Den låg i ett hörn invid staketet, ryckte lite på kroppen och vägrade att röra sig. Äggen hade slutat komma för flera dagar sedan. Melinda visste vad som skulle göras. För den här hönan hade livets bana nått sitt slut. Så medan hon fortfarande såg sig själv som Julia Roberts i filmen *Pretty Woman* som fick prova kläder i de finaste butikerna, gick hon in i köket och hämtade macheten. Filmen hade hon sett många gånger från ett brusigt videoband på en lokal i byn. Hon älskade filmen och den vackra Julia Roberts och när hon som enkel på samhällets botten som hora, nådde rikedom och sann kärlek till en man. I det här fallet Richard Gere som var så snygg och charmig.

Melinda hade fortfarande livet i Kalifornien för sin inre syn när hon utan en sekunds eftertanke lade upp den nu flaxande och kacklande hönan på huggkubben. Hönor är inte dumma, även om det kan verka så. Fågeln förstod förmodligen vad som skulle hända.

Pang, macheten föll exakt, precis som pappa lärt henne. Hönans huvud skiljdes från kroppen och föll ner på den magra jorden. Melinda släppte greppet om djuret vars ryckningar fick det att ta några steg innan det med blodet pumpande ur halsen föll ihop.

Det skulle alltså bli soppa gjord på höns och majs i kväll. Melinda tog fågeln i benen och bar in den i köket. För sin inre syn klev hon ut på Rodeo Drive i Los Angeles med händer fulla med klädkassar. Och med ett kontokort med obegränsad kredit i sin handväska.

Shanis röda Toyota svängde in på gården precis en vecka efter första besöket. Nu var hon mer effektiv och bestämd än snäll och vänlig, som hon varit första gången. Hon gjorde klart att nu hängde mycket på Melinda, nu var hon stor och fick klara sig själv. Resan skulle bli lång, fast hon skulle inte bli ensam. Mer än 30 andra kvinnor skulle vara med. Fast det var väldigt bråttom.

Nu fick Melinda skynda sig att packa en väska, dock bara en. För hon behövde bara tänka på kläder för en vecka. I Europa skulle hon få